

Forfatter: Brorson, Hans Adolph

Titel: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Citation: Brorson, Hans Adolph: "Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956", i Brorson, Hans Adolph: *Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956*, 1951-56, s. 507. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-brorson03grval-shoot-idm140139954078816.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Ikke sporede melodier

Ikke i Zahns eller øvrige her undersøgte samlinger

119. - - : Overs.: Der milde Schöpfer hat/ den Menschen bloss aus Gnad' - 90.
- 120 - - : Overs.: Ich hör', aus deinem wahren Munde - 136.
121. - - : Overs.: Ihr Seelen! die den Lasterbanden - 142.
122. - - : (i metrum som: Vor Gud han er så fast en borg). Overs.: Du Teufel solist dit Freude nicht - 69.
123. - - : Orig.: Ak, min rose visner bort - 81. (Tr. 1734: Egen mel.). Sand III, 3 ikke identificeret.
124. - - : (mdl. alexandrinere som hos A. D. Foss og Sperontes). Overs.: Du schnöder Staub und Erd' - 246.

Registranten viser os allerførst, at Brorson har været særdeles fortrolig både med sin fortids og samtids danske og tyske åndelige melodier. Det store antal, han må formodes at have kendt og brugt, falder i tre hovedgrupper, den ældre, faste melodistok omkring reformationen (Klenodieregistrant 1-44), den baroke overgangsgruppe (45-67), der dels afrunder den ældre sang, dels indvarsler den nye ved at inddrage melodiforlæg af mere verdslig karakter; og endelig pietismens melodier (68-118) med det mere eller mindre instrumentale præg og, pletvis, den harmoniske afhængighed og banalitet - en blindgyde, om man vil - for den egentlige, kirkelige og folkelige sang. For det andet viser listen, som allerede påpeget af J. P. Larsen¹⁾, at Brorson vel nok har benyttet gamle og nye melodier i alle Klenodiets afsnit, men dog ikke helt i flæng. Man vil se, at det er inden for de to ældre hovedgrupper, han har skrevet de fleste salmer til samme melodi. Her forekommer de fleste tekstnumre. Idet de halvfede numre i højrespalterne angiver Brorsons originale tekster, vil det tillige ses, at næsten alle originalerne går til disse ældre melodier. Gennemløber man sidste hovedgruppe, pietistmelodierne, finder man oftest kun een tekst til hver melodi - og mellem alle disse tekster kun fem originaler. Som Brorsons pietisme var statskirkelig-moderat, således har hans melodi valg da stort set også været. Til sine originale kirkesalmer synes han, overalt hvor det var muligt,

*
- 508

at have klaret sig med allerede indsungne melodier - utvivlsomt i første række af hensyn til sine menigheder. Hermed være ikke sagt, at han så kun brugte pietistmelodierne af nød, tvunget af de nye strofeformer, som han så gerne beholdt i sine oversættelser. Det lader sig ikke nægte, at visse af de ældre melodier kan falde lidt tørt til hans subjektive tekster¹⁾, og hans egen smag for de nye, ja endda for de endnu verdsligere som Sperontes', er jo bevidnet²⁾. Om Brorsons musikalske smag ved vi i øvrigt intet nærmere. Hans valg til registrantens tre hovedgrupper er ikke på nogen måde påfaldende. I de to første gælder det især det kendte; i den sidste afviger hans valg lidt fra Pontoppidans salmebogs, men begge steder står godt og mindre godt imellem hinanden. Forholdet er jo det mærkelige, at »den sangløse tid« mellem barok og rokoko følte stærkest inden for den *verdslige* sang. Inden for den sædvanlig konservative og moderate *åndelige* sang kunne kontinuiteten bedre bevares. Og således gik det da til, at pietistierne var tidligere forberedt (se registr. nr. 68-85) og for en gangs skyld blev pionerer for den følgende verdslige sang. Brorson har da måske ligesom Schemelli tænkt sig sine »Freylinghausen«ske stykker brugt til husandagt. Han har muligvis tænkt, at her var den nye sang, men har forregnet sig. Inden for kultureliten kritiseredes den straks³⁾ og fortrængtes hurtigt af odetidens højere og oplysningstidens jævne kunst.

* * *
- - - 509

Og inden for de almuekredse, som pietismen havde vakt, følte den nok for aristokratisk. Her er endnu et mærkeligt forhold: mens den danske almue tog så godt som alle Brorsons *tekster* til sig (den norske især Svanesang), beholdt den kun, så vidt jeg kan se, ret få af deres rokoko-melodier i omsyngning. Den satte andre, folkeligere toner til de forfinede tekster, som den elskede for deres poetiske syners og deres inderligheds skyld. Pietismens egne melodier fik - bortset fra de få, vore koralbøger tog til sig, og fra de skønne solosange hos Schemelli - et kort liv. De sprudler frem... og glemmes brat.

Brorson har ikke, således som Arrebo, Kingo, Dorothe Engelbretsdatter eller Brunsmann, medgivet nogen af sine salmer noder. For dog at give et indtryk af pietistmelodiernes karakter, meddeles her et lille udvalg som bilag. Nr. 1 og 2 er præpietistiske, henholdsvis af J. Rosenmüller 1655 og J. Chr. Bach 1693. Nr. 3 og 4 er to typiske Freylinghausen'ske menuetter (1704 og 1714), nr. 5 en miniature-kantate og nr. 6 en aftensang sammesteds fra (1714 og 1708), den sidste med J. S. Bachs melodiform og bas hos Schemelli (1736). Nr. 7 er endelig den smukke julemelodi hos Pontoppidan (1742), til hvilken vi ikke kender noget forbillede. For udsættelserne (væsentlig efter tidens koralbøger) er redegjort over noderne.